

žavi, je tudi arhivsko gradivo, povezano s to tematiko, ostalo fizično ločeno. Manjši del gradiva hrani Rižanski vodovod Koper, večji del pa je v Buzetu in Pazinu. Pričujoči inventar, ki je zaobjel celotno znano gradivo o rižanskem vodovodu (ki je del omenjenega istrskega vodovoda) ne glede na njegovo lokacijo, bo v veliko pomoč tako raziskovalcem kot imetnikom gradiva, saj so vse informacije o njem zbrane na enem mestu.

Prvi del publikacije predstavlja popis gradiva *Konzorcija za agrarno ureditev Istre – Istrski vodovod* avtoric Danijele Doblanović in Ive Grdinić, ki ga hranijo delno na sedežu podjetja Istarski vodovod d.o.o. v Buzetu, gradivo fonda s signaturo HA DAPA 896, Istarski vodovod pa v Državnem arhivu Pazin. Gradivo je bilo popisano v skladu s standardoma ISAD(G) in ISAAR(CPF). Historiatu ustvarjalca gradiva s časovno preglednico ustanovitve in potrditev ustanovitve posameznih konzorcijev sledijo historiat arhivskega fonda, vsebina ter podatki o ureditvi fonda. Fond vsebuje gradivo o izsuševanju aluvialnih ravnin in gradivo o izgradnji vodovodnega sistema v Istri. Čeprav se je ob urejanju pokazalo, da so sicer gradivo ob nastanku sistematično odlagali po kategorijah, pa zaradi premeščanja gradiva ob več selitvah ni bilo več moč odkriti prvotne ureditve fonda. Kljub številnim spremembam imena ustvarjalca in sedeža njegovega delovanja gradiva tudi ni bilo smiselno deliti na posamezne fonde, temveč je zbirni fond razdeljen na tri osnovne serije, in sicer: *izsuševanje (bonifikacija)*, *vodovodni sistemi* in *uprava*, te pa na podserije. Za lažjo orientacijo po gradivu bo za raziskovalce izredno uporabna tudi pregledna struktura fonda, ki predstavlja nekakšen uvod v sam popis gradiva po omenjenih serijah. Navedeni so tudi pogoji dostopnosti, objave in reprodukcije, opozoriti pa je treba še na podatke o jeziku in pisavi, pripomočke za uporabo in bibliografijo. Serija fonda z imenom *Bonifikacija* obsega gradivo o nekdanjih koprskih solinah in regulacijah Rižane in Badaševce, serija *Vodovodni sistemi* obsega priprave na gradnjo in samo izgradnjo vodovodnega sistema (območja okrog Mirne, Raše, Rižane, južno od Pazina, na otoku Cresu in Lošinju), gradivo o priključitvi vodovoda za potrebe vojske na obstoječi vodovod, o napeljavi vode privatnim naročnikom, tehnično dokumentacijo in dokumentacijo o izvajalcih del. V seriji *Uprava* je gradivo o vzdrževanju vodovodnega sistema in distribuciji vode, kadrovska in finančna dokumentacija ter korespondenca. Mirjana Kontestabile Rovis je popisala gradivo *Rižanskega vodovoda*, t. i. III. odseka *Konzorcija za agrarno ureditev Istre – Istrski vodovod* in *Arhiv bivše vodarne Rižana*. Večino ohranjenega gradiva predstavljajo načrti gradnje rižanskega vodovoda, manj pa dokumenti o razlastitvi terena, odškodninah, služnostnih pravicah in odkupih. Avtorica je upoštevala ustaljeno prakso: podaja izčrpen historiat ustvarjalca in arhivskega fonda, opis vsebine, načrt urejanja fonda, podatke o jeziku in

pisavi, navedeni so pripomočki za uporabo in bibliografija. Gradivo, ki je še vedno v uporabi (v popisu navedene številke fasciklov so bile evidentirane 31. 12. 2007), je del tehničnega arhiva Rižanskega vodovoda Koper, ki gradivo tudi hrani.

Fotografiji na naslovnici in 4 črno-bele fotografije dajejo inventarju dodatno dokumentarno vrednost.

Zdenka Bonin

Slovenski turistični filmi na DVD

Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije (krajše SFA) v letu 2008 praznuje štiridesetletnico svojega delovanja. V tem času je zbral več kot devetdeset odstotkov slovenske filmske dediščine, od filmov Karola Grossmanna dalje, kar Slovence uvršča med narode, ki jim je uspelo doseči sorazmerno visoko stopnjo ohranjenosti filmskega arhivskega gradiva. Da je temu tako, gre pripisati dejstvu, da je bil SFA ustanovljen sorazmerno kmalu, v takratni Jugoslaviji kot prvi za Jugoslovansko kinoteko iz Beograda, ki bo drugo leto praznovala šestdesetletnico. Zato lahko zapišemo, da za vsakim uspehom stojijo ljudje, v primeru SFA predani filmski arhivisti, od prvega vodje Ivana Nemaniča dalje.

Med več kot šest tisoč filmi različnih vsebin, ki jih je SFA pridobil v štiridesetih letih, je tudi izvrstna zbirka turističnih filmov. Glede na to, da je bil ta sklop v SFA strokovno sorazmerno dobro raziskan, se je SFA odločil, da vodstvu Arhiva Republike Slovenije predlaga, da ob svoji štiridesetletnici izda značilne turistične filme na DVD-jih. S tem bi se pri-

ključil sodobnim usmeritvam, ki jih poznamo tudi pri drugih filmskih arhivih in kinotekah po svetu.

Pri izboru filmov smo upoštevali več stališč, od tega, da je v njih zastopanih kar največ slovenskih pokrajin do prikaza različnih možnosti, ki jih je ponujal slovenski turizem. Upoštevali pa je bilo potrebno tudi umetniško in filmsko plat, da je bil izbran film vrhunski izdelek te vrste ter, da je bil, zaradi poudarjene tehnične kakovosti posnet na 35 milimetrski filmski trak, na "kraljevski format". Seveda že v pripravah nismo mogli mimo najpomembnejšega, upoštevanja avtorskih in producerskih pravic. Ker so bili filmi preneseni s filmskega traku na drug medij in predvideni za izdajo kot publikacija v tisoč izvodih, smo morali pridobiti dovoljenja avtorjev oziroma njihovih dedičev. Tudi njihovi naklonjenosti se imamo zahvaliti, da je ta projekt sploh ugledal luč sveta.

Ta izdaja pomeni tudi prelomni dogodek pri izdajanju arhivskih virov. V našem prostoru je v knjižni obliki izšlo že veliko virov, od srednjeveških listin, do dokumentov o osamosvajanju Slovenije. Toda prvič se je zgodilo, da je bil kot vir izdano prav filmsko arhivsko gradivo. Dodatno vrednost daje tudi spremna študija, ki je povzetek daljšega besedila in je priložena vsakemu DVD-ju. Popularizacija filmskega arhivskega gradiva je ena izmed nalog SFA. Zato je bila odločitev za turistične filme toliko lažja, kajti kratki filmi se kljub svoji nedvoumni kakovosti še niso ustalili v množični zavesti, tako kot na primer kulturni slovenski celovečerni filmi, predstavniki slovenske filmske klasike od Kekca in Vesne do Cvetja v jeseni.

Da bi bili DVD-ji dostopni tudi ljubiteljem filma zunaj Slovenije, imajo tudi angleške podnapise in angleški prevod spremne študije.

Pomembna je tudi tehnična izvedba, saj so bili filmi s prenosom s filmskega traku na elektronski medij ob telekiniranju deležni različnih popravkov, tako slike kot zvoka, vse v prizadevanju, da bi se približali prvotni kakovosti filma.

Za konec še osnovni podatki. Naslov publikacije je Slovenski turistični filmi. Založnik je Arhiv Republike Slovenije. Urednik je Lojz Tršan, člana uredniškega odbora sta Tatjana Rezec Stibilj in Roman Marinko. Naklada je tisoč izvodov. Leto izdaje je 2008. Digitalizacija in izvedba je bila zaupana podjetju Cebram, d.o.o. Na DVD-jih so filmi Hej čez bele poljane režiserja Milana Gučka iz leta 1965, Kam Zvoneta Sintiča iz leta 1953, Kmečki turizem Boštjana Hladnika iz leta 1983, Piran Františka Čapa iz leta 1965, Skrivnost Zvoneta Sintiča iz leta 1959, V sivi skali grad Zvoneta Sintiča iz leta 1960 in Zakladi naše dežele Jožeta Bevca iz leta 1975. Skupna dolžina vseh sedmih filmov je 97 minut. Spremna študija-napisal jo je Lojz Tršan na štirih straneh-povzema kratko zgodovino in pomen turističnega filma na Slovenskem.

Lojz Tršan

Zgodba o luči – Soške elektrarne Nova Gorica, 60 let (1947–2007) Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom v Novi Gorici, tekst Aleksandra Pavšič Milost, Nova Gorica 2007, 144 strani

Ne morem drugače kakor začeti z osebnim uvodom. Ko mi je kolegica Aleksandra Pavšič Milost priporočevala, da bo pripravila zbornik in razstavo, za katera so jo prosili v podjetju Soške elektrarne ob njegovi 60-letnici, sem najprej pomislil nase: morala bi biti huda sila, da bi me prisilila raziskovati zgodovino takega podjetja. Pa ne da bi imel kaj proti Soškim elektrarnam, ampak proučevati zgodovino nečesa, kar ima v veliki meri opraviti s tehniko, fiziko, statistiko, računi, financami, to bi se mi zdelo nekaj precej zoprnega, skorajda "španska vas".

Spomin me je ponesel v daljnje leto 1983, ko smo v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici delili "resorje", torej ustvarjalce dokumentarnega in arhivskega gradiva, za katere naj bi skrbeli posamezni arhivisti. Ne brez čustev smo nakazovali nagnjenost k določenim področjem, a gospodarstva smo se vsi nekako otepali. Na koncu ga je sprejela Aleksandra. Za njeno odločitev, ki pač ni ostala brez občutka "žrtve", sem ji še danes hvaležen: preostale je rešila more nepriljubljenega področja. Ker vsaj nekoliko spremljam potek njenega dela v skrbi za fonde gospodarstva, lahko rečem, da smo takrat sprejeli pravo "kadrovsko rešitev". Resen in odgovoren pristop je sploh njena značilnost, a zdi se, da ji gospodarstvo tudi "leži".

